

Da li LFS stopa nezaposlenosti i registrovane nezaposlenosti mjere istu pojavu?

Da li dvije stope treba da su jednake ili skoro jednake?

Važno je razumjeti da dvije stope mjere različite stvari, čak iako pripadaju istoj starosnoj grupi (recimo, 15 do 64 godine).

Opšte definicije

Stopa nezaposlenosti zasnovana na LFS je odnos broja nezaposlenih (ne zaposleni koji aktivno traže posao i dostupni su za rad) podijeljen sa svim ekonomski aktivnim (zaposlenim i nezaposlenim) osobama.

Specifičnije, samo one nezaposlene osobe se smatraju "nezaposlenim prema definici MOR (ILO)", koja se primjenjuje na makar jedan od metoda aktivnog traženja posla tokom prethodne 4 nedjelje i spremni su da počnu da rade u okviru od 2 nedjelje ako se ponudi odgovarajući posao. Ova definicija je uporediva sa svim državama.

Stopa registrovane nezaposlenosti je odnos registrovane zaposlenosti u ARS. Pravila i motivacija za registraciju razlikuje se među državama, stoga registrovana zaposlenost nije uporediva.

Zašto se nezaposleni registruju?

- Da dobiju naknade za nezaposlene
- Da dobiju druge naknade (npr. zdravstveno osiguranje)
- Da dobiju pomoć u traženju posla.

Zašto se svi nezaposleni ne registruju?

- Neki od nezaposlenih po definiciji ILO nemaju motivaciju da se registruju:
  - Osoba nema pravo na naknadu za nezaposlenost i ostale benefite i ne treba joj pomoć za traženje posla (vjeruje da će naći posao u relativno kratko vrijeme)
  - Osoba nema pravo na naknadu za nezaposlenost i ostale benefite i ne vjeruje da će joj Zavod za zapošljavanje naći posao.
- Ostali gube motivaciju da se prijave za Zavod za zapošljavanje nakon isteka perioda korišćenja naknade za nezaposlenost, ili gube nadu da će im zavod naći odgovarajući posao.
- Ostali nemaju neophodna dokumenta:
  - Neregistrovani radnici nemaju radnu knjižicu
  - Kratkoročni migranti nemaju dokaz o stalnom boravku o opštini.

Propisi za registrovanu nezaposlenost u Crnoj Gori

U CG, kada se prijavljujete u evidenciju registrovane nezaposlenosti prvi put, morate podnijeti:

- Ličnu kartu
- Radnu knjižicu
- Sertifikat o završenoj stručnoj spremi

- Dokaz o stalnom boravku

Nezaposlene osobe se prijavljuju u roku od 90 dana, dok osobe koje dobijaju naknadu se prijavljuju u roku od 30 dana.

Mogući razlozi za brisanje iz evidencije uključuju:

- Ne prijavljivanje Zavodu za zapošljavanje na vrijeme bez izgovora (izgovor se mora pružiti u roku od 15 dana);
- Zaposlenost;
- Odbijanje posla koji nudi Zavod za zapošljavanje;
- Davanje netačnih informacija;
- Osoba je napunila 65.godina;
- Ispunjavanje uslova za invalidsku penziju;
- Potpuna nesposobnost za rad;
- Počinje da služi kaznu zatvora u trajanju dužem od 6 mjeseci.

Motivacija za registrovanje većine nezaposlenih je niska, jer su naknade za nezaposlene niske (60% od minimalne zarade) i u većini slučajeva samo za kratki period:

- 3 mjeseca za uzastopnih 9 mjeseci službe, ili 12 mjeseci u poslednjih 18 mjeseci;
- 4 mjeseca za uzastopne 2 godine službe, ili 4 mjeseca u poslednjih 5 godina;
- 6 mjeseci za uzastopnih 5 do 10 godina službe;
- 8 mjeseci za uzastopnih 10 do 15 godina službe;
- 10 mjeseci za uzastopnih 15 do 25 godina službe.

Samo nezaposleni koji imaju više od 25 godina službe/osiguranja imaju pravo na naknadu do dobijanja zaposlenosti, ili početkom nekog od razloga za gubljenje prava na naknadu u skladu sa odredbama Zakona o zapošljavanju. Za ovu kategoriju nezaposlenih postoji jaka motivacija da ostanu registrovani i da imaju neregistrovani posao.

Zašto se svi registrovani nezaposleni ne posmataju kao nezaposleni u ARS-u?

- Registrovani nezaposleni može imati povremeni ili privremeni posao tokom referentne nedjelje, pa se u tom slučaju on/ona posmatraju kao zaposleni u ARS-u;
- Neki registrovani nezaposleni mogu imati redovan ali neregistrovani posao; ukoliko imaju povjerenja u povjerljivost istraživanja i dalju izvještaj da imaju posao,, naravno da će se voditi u ARS-u kao zaposleni;
- Registrovani nezaposleni je možda pokušao da započne posao ili profesionalnu praksu tokom referentne nedjelje, pa se on/ona posmatra kao zaposleno lice u ARS-u;
- Neki registrovani kao nezaposleni u stvari ne traže zaposlenje. U Crnoj Gori, oko 30% lica koji se nalaze u knjigama su tamo zbog zdravstvenog osiguranja ili nekog drugog razloga koji nije zaposlenje kao primarni cilj. Takva lica će biti klasifikovana kao neaktivna u ARS-u;

- Moguće je da je registrovani nezaposleni nije aktivno tražio posao tokom posljednje 4 nedjelje (u Crnoj Gori, oni koji ne primaju nadoknadu za nezaposlenost moraju da se pojave u Zavod za zapošljavanje samo jednom u tri mjeseca). Takva lica će se posmatrati kao neaktivna u ARS-u.
- Moguće je da registrovani nezaposleni nije spreman da počne raditi u okviru 2 nedjelje zbog porodičnih ili ličnih razloga, iako je odgovarajući posao ponuđen i prihvaćen. Takva lica će se takođe tretirati kao neaktivna u ARS-u.

Gore navedeni primjeri pokazuju da stopa nezaposlenosti koja se zasniva na ARS-u i registruje stopu nezaposlenosti ne mjeri istu stvar, zbog toga se suštinski ove dvije stope mogu razlikovati.

Štaviše, stopa nezaposlenosti na osnovu ARS-a može se precijeniti ukoliko su zaposlena lica premalo zastupljena, dok neaktivna i nezaposlena lica su previše zastupljena u istraživanju. Ovo se može desiti iz sljedećih razloga:

- Kvalitet rada anketara je nedovoljan: ne obuhvataju sva zaposlena lica u uzorku, zbog toga što je teže stupiti u kontakt s njima nego sa neaktivnim i nezaposlenim licima;
- Oni koji rade a nisu registrovani ne govore istinu tokom istraživanja zato što ne vjeruju u povjerljivost.